

ใบความรู้สำหรับ กิจกรรม สืบค้นจุดเริ่มต้นบทเสภาสามัคคีเสวก
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง รังสรรค์ความคิด วิจิตรวรรณคดี
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ร่วมใจประสาน สمانสามัคคี (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ผู้พระราชนิพนธ์บทเสภาสามัคคีเสวก

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)

พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลที่ ๖ แห่งราชวงศ์จักรีเป็นพระราชโอรสพระองค์ที่ ๓๒ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระอัจฉริยภาพและทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจในหลายสาขา ทั้งด้านการเมืองการปกครอง การทหาร การศึกษา การสาธารณสุข การต่างประเทศ และที่สำคัญที่สุดคือด้านวรรณกรรมและอักษรศาสตร์ ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทร้อยแก้วและร้อยกรองไว้หลายเรื่อง บทพระราชนิพนธ์ เช่น มัทนะพาธา หัวใจนักรบ หัวใจชายหนุ่ม บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก โดยใช้พระนามแฝง คือ อศวพาหุ รามจิต รามสุร พันแหลม สุกรีพ ศรีอยุธยา ไก่เขียว เจ้าเงาะ พันตา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับการเฉลิมพระเกียรติคุณด้วยพระราชสมัญญาว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า”

ใบความรู้สำหรับ กิจกรรม สืบค้นจุดเริ่มต้นบทเสภาสามัคคีเสวก
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง รังสรรค์ความคิด วิจิตรวรรณคดี
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ร่วมใจประสาน สมานสามัคคี (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ประวัติความเป็นมา ของวรรณคดีบทเสภาสามัคคีเสวก

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) ทรงพระราชนิพนธ์
บทเสภาสามัคคีเสวกเป็นในขึ้น ณ พระราชวังสนามจันทร์ เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๕๗
เพื่อใช้ขับเสภาคั่นระหว่างการแสดงระบำสามัคคีเสวก

บทเสภาสามัคคีเสวก มีที่มาจากที่ในสมัยก่อน ทุกวันเสาร์ ข้าราชการใน
ราชสำนักจะจัดงานเลี้ยงที่พระราชวังสนามจันทร์ซึ่งในงานเลี้ยง จะมีการแสดง
เพื่อความบันเทิง และในครั้งที่เจ้าพระยาธรรมธียรนาถเป็นเจ้าภาพจัดงาน
เลี้ยงก็ได้ทูลขอให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคิดการละเล่นขึ้นมา
อย่างหนึ่ง พระองค์จึงได้ผู้กระบำสามัคคีเสวกขึ้น ซึ่งเป็นระบำที่ไม่มีบทร้อง
มีเพียงดนตรีของวงพิณพาทย์บรรเลง โดยในระหว่างที่ให้วงพิณพาทย์พักเหนื่อย
พระองค์ก็ทรงพระราชนิพนธ์บทเสภาขึ้นมาสำหรับขับร้องระหว่างตอน

ใบความรู้สำหรับ กิจกรรม สืบค้นจุดเริ่มต้นบทเสภาสามัคคีเสวก
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง รังสรรค์ความคิด วิจิตรวรรณคดี
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ร่วมใจประสาน สมานสามัคคี (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

บทเสภาสามัคคีเสวก

บทเสภาสามัคคีเสวกมีด้วยกันทั้งหมด ๔ ตอน

บทเสภาตอนที่ ๑ : กิจการแห่งพระนนทิ

กล่าวสรรเสริญพระนนทิ ผู้เป็นเทพเสวก เวลาพระอิศวรจะเสด็จไปไหนพระนนทีก็นั่งแปลงเป็นโคอุสุภราชให้ประทับ

บทเสภาตอนที่ ๒ : กรินิรมิต

กล่าวสรรเสริญพระคเณศ ผู้เป็นเทพเจ้าแห่งศิลปวิทยาและเป็นผู้สร้างช้างตระกูลต่างๆ ในแผ่นดินเพื่อประดับพระยศของพระมหากษัตริย์

บทเสภาตอนที่ ๓ : วิศวกรรมา

กล่าวสรรเสริญพระวิศวกรรมผู้เป็นเทพเจ้าแห่งการก่อสร้างและการช่างนานาชนิด กล่าวถึงความสำคัญของศิลปะที่มีต่อชาติ

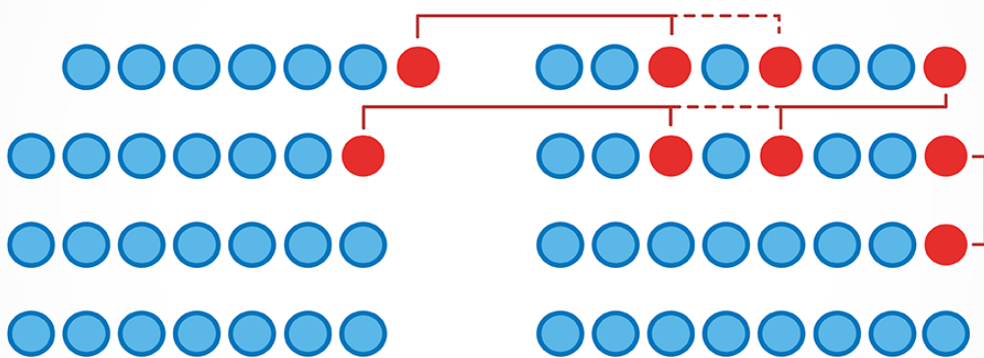
บทเสภาตอนที่ ๔ : สามัคคีเสวก

กล่าวถึงการสมานสามัคคีในหมู่ราชเสวกผู้สวามิภักดิ์ได้เปื้อนยุคลบาทให้มั่นคง ในความจงรักภักดี ซื่อตรง และขยันต่อการทำงาน ให้รักษาเกียรติของข้าราชการอย่าให้เสื่อมเสีย

ใบความรู้สำหรับ กิจกรรม สืบค้นจุดเริ่มต้นบทเสภาสามัคคีเสวก
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง รังสรรค์ความคิด วิจิตรวรรณคดี
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ร่วมใจประสาน สมานสามัคคี (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ลักษณะการประพันธ์บทเสภาสามัคคีเสวก

ประเภทร้อยกรอง : กลอนเสภา

ลักษณะของการขับเสภา

บทเสภาสามัคคีเสวกแต่งด้วยกลอนเสภาที่มีฉันทลักษณ์
อย่างกลอนสุภาพ กลอนเสภาใช้เป็นบทเสภาเพื่อขับเสภาระหว่างที่
พิณพาทย์พักเหนื่อย สันนิษฐานว่าการขับเสภานั้นพัฒนามาจากการ
เล่านิทานในสมัยก่อน จากเดิมที่มีแต่การเล่านิทานแบบร้อยแก้ว
ต่อมาก็เริ่มมีผู้แต่งนิทานแบบร้อยกรอง แล้วจึงมีการใส่ทำนอง
ขับเสภา และใช้กรับเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะเพื่อเพิ่ม
อรรถรส

ใบความรู้สำหรับ กิจกรรม สืบค้นจุดเริ่มต้นบทเสภาสามัคคีเสวก
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง รังสรรค์ความคิด วิจิตรวรรณคดี
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ร่วมใจประสาน สمانสามัคคี (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

จุดประสงค์การประพันธ์บทเสภาสามัคคีเสวก

เพื่อใช้เป็นบทสำหรับขับอธิบายนำเรื่องในการฟ้อนรำตอนต่าง ๆ